

به نام خدا

نثر فارسی، هنر قصه گویی

مولفان :

سیده الهه موسوی

میترا کیانیان

علی فرخی طرار

محمد خوشنویس

معصومه دوستی پور

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: موسوی، سیده الهه، ۱۳۵۹
عنوان و نام پدیدآور: نثر فارسی، هنر قصه گویی / مولفان سیده الهه موسوی، میترا کیانیان، علی فرخی
طرار، محمد خوشنویس، معصومه دوستی پور.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۴۴ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۷۹۳-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: نثر فارسی - هنر قصه گویی
شناسه افزوده: کیانیان، میترا، ۱۳۶۱
شناسه افزوده: فرخی طرار، علی، ۱۳۶۲
شناسه افزوده: خوشنویس، محمد، ۱۳۷۶
شناسه افزوده: دوستی پور، معصومه، ۱۳۶۷
رده بندی کنگره: PN۲۱۴۸
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۰۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۶۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: نثر فارسی، هنر قصه گویی
مولفان: سیده الهه موسوی - میترا کیانیان - علی فرخی طرار - محمد خوشنویس - معصومه دوستی پور
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۴۴۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۷۹۳-۶
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷.....	فصل اول.....
۷.....	خاستگاه و سیر نثر فارسی.....
۷.....	روایات پیش از اسلام.....
۸.....	تأثیر شعر فارسی بر نثر.....
۱۰.....	نثر فارسی در دادگاه های قرون وسطی.....
۱۳.....	رسانس نثر فارسی.....
۱۵.....	نوسازی و انطباق.....
۱۷.....	نثر فارسی در قرن بیستم.....
۲۳.....	فصل دوم.....
۲۳.....	شاهکارهای نثر کلاسیک فارسی.....
۲۳.....	سنت حماسی: شاهنامه و فراتر از آن.....
۲۵.....	قصه های صوفیانه و نثر معنوی.....
۲۷.....	ادبیات درباری: حامیان سلطنتی و نویسندگان استاد.....
۲۸.....	سفرنامه ها و سفرهای کشف.....
۳۰.....	رساله های اخلاقی و نثر فلسفی.....
۳۲.....	نویسندگان زن در نثر کلاسیک فارسی.....
۳۵.....	تأثیر نثر فارسی بر ادبیات جهان.....
۳۷.....	فصل سوم.....

۳۷	مضامین و نقوش در نثر فارسی.....
۳۷	عشق و عاشقانه: زبان قلب.....
۳۹	حکمت و اشراق: گفتارهای فلسفی.....
۴۱	نقد اجتماعی و تمثیل سیاسی.....
۴۳	طبیعت و محیط زیست در نثر فارسی.....
۴۵	جنگ و درگیری: روایت های مبارزه و مقاومت.....
۴۷	عناصر فراطبیعی و فولکلور.....
۴۹	طنز و طنز: سمت سبک تر نثر فارسی.....
۵۱	فصل چهارم.....
۵۱	تغییرات منطقه ای در نثر فارسی.....
۵۱	نثر فارسی در آسیای مرکزی: چهارراه فرهنگی.....
۵۳	ادبیات هندوفارسی: ترکیب فرهنگ ها.....
۵۵	نثر فارسی در قفقاز: تأثیرات و تعاملات.....
۵۷	نثر فارسی در امپراتوری عثمانی: تبادل و تأثیر.....
۵۹	نثر فارسی در جنوب آسیا: دادگاه های مغول و فراتر از آن.....
۶۱	نثر فارسی در جهان عرب: تقاطع ها و واگرایی.....
۶۲	نثر فارسی در دیاسپورا: تبعید و هویت.....
۶۵	فصل پنجم.....
۶۵	نثر فارسی در دوران معاصر.....
۶۵	پیدایش نثر نوین فارسی.....
۶۷	جنبش های ادبی و مکاتب فکری.....

۶۹	مضامین مدرنیته و سنت
۷۱	نثر فارسی در ایران پس از انقلاب
۷۳	نثر فارسی در عصر جهانی شدن
۷۵	دیدگاه های دیاسپوریک: نویسندگان ایرانی خارج از کشور
۷۷	چالش ها و فرصت ها در نثر معاصر فارسی
۸۱	فصل ششم
۸۱	تکنیک ها و سبک ها در داستان نویسی فارسی
۸۱	ساختارها و دستگاه های روایی
۸۳	سمبولیسم و تمثیل در نثر فارسی
۸۵	زبان شاعرانه و نثر موزون
۸۷	رشد شخصیت و عمق روانی
۸۹	آزمایش و نوآوری در فرم
۹۱	سنت شفاهی و عملکرد
۹۵	فصل هفتم
۹۵	آینده نثر فارسی
۹۵	صداهاى در حال ظهور و مسیرهای جدید
۹۷	تکنولوژی و تکامل داستان سرایی
۹۹	نگرانی های زیست محیطی و اکو نثر
۱۰۱	رسانه های اجتماعی و داستان سرایی دیجیتال
۱۰۵	منابع

فصل اول

خاستگاه و سیر نثر فارسی

روایات پیش از اسلام

خاستگاه و تکامل نثر فارسی در ایران به ملیله‌های غنی سنت‌های روایی پیش از اسلام برمی‌گردد که عمیقاً در بافت فرهنگی منطقه ریشه دارد. این سنت‌های روایی، شکل‌های مختلف داستان‌سرایی شفاهی، تصنیف‌های شعری، و پیشینه‌های مکتوب اولیه را در بر می‌گرفت و پایه‌های توسعه نثر فارسی را به‌عنوان یک شکل هنری بنا نهاد. یکی از جنبه‌های برجسته سنت‌های روایی پیش از اسلام، شعر حماسی شفاهی معروف به شاهنامه است که فردوسی در قرن دهم میلادی سروده است و روایتگر گذشته اسطوره‌ای و تاریخی ایران است (فردوسی، ۱۰۱۰م، ص ۲۳). شاهنامه نه تنها به‌عنوان مخزن اساطیر و تاریخ ایرانی عمل کرد، بلکه با ارائه مضامین، نقوش و ساختارهای روایی بر نوشته‌های منشور بعدی تأثیر گذاشت (هیلن برند، ۲۰۱۵، ص ۴۵).

علاوه بر این، دوران جاهلیت شاهد ظهور گونه‌های ادبی گوناگونی از جمله قصاص بود که غالباً با عناصر اخلاقی و تعلیمی آن مشخص می‌شود (رحیمی، ۱۳۸۷، ص ۶۷). این روایات که به صورت شفاهی از طریق نسل‌ها منتقل می‌شد، طیف وسیعی از مضامین از جمله عشق، قهرمانی و ماجراجویی را در بر می‌گرفت و ارزش‌ها و باورهای فرهنگی ایرانیان باستان را منعکس می‌کرد (بهار، ۱۳۶۲، ص ۱۱۲). علاوه بر این، سنت رویا نما،

یا روایت رویا، به عنوان شکل مهم دیگری از داستان سرایی پیش از اسلام عمل می کرد، که در آن رویاها به عنوان پیام های نبوی یا بازنمایی تمثیلی از واقعیت تعبیر می شدند (ریپکا، ۱۹۶۸، ص ۷۸).

علاوه بر این، کتیبه های هخامنشی که به قرن ششم پیش از میلاد باز می گردد، بینش های ارزشمندی را در مورد نثرنویسی اولیه فارسی به دست می دهد (اشمیت، ۲۰۰۹، ص ۳۴). این کتیبه ها که بر روی بناهای یادبودی مانند تخت جمشید یافت می شوند، در درجه اول در خدمت اهداف اداری و یادبود بودند، اما حاوی عناصر روایی و بلاغی نیز بودند و مراحل نوپای نثر فارسی را به عنوان یک رسانه ادبی نشان می دادند (بروسیوس، ۲۰۰۶، ص ۸۹). علاوه بر این، روایات اسارت بابلی که در انجیل عبری، به ویژه کتاب دانیال یافت می شود، مشابهت های زبانی و موضوعی با سنت های ادبی فارسی را نشان می دهد، که مبادلات و تأثیرات فرهنگی احتمالی را در دوران باستان نشان می دهد (فرای، ۱۹۹۳، ص ۵۶).

تأثیر متقابل این سنت های روایی متنوع در دوران پیش از اسلام، زمینه ای را برای توسعه بعدی نثر فارسی در ایران فراهم کرد و به دغدغه های موضوعی، قراردادهای سبکی و تکنیک های روایی آن شکل داد. این اشکال اولیه داستان سرایی نه تنها منعکس کننده پویایی های اجتماعی-فرهنگی ایران باستان بود، بلکه به میراث ماندگار ادبیات فارسی به عنوان سنگ بنای میراث ادبی جهان کمک کرد.

تأثیر شعر فارسی بر نثر

نثر فارسی که عمیقاً ریشه در سنت غنی ادبی ایران دارد، در طول سیر تکاملی خود به طور قابل توجهی تحت تأثیر شعر فارسی بوده است. این تأثیر در جنبه های مختلف نثرنویسی از جمله زبان، سبک، مضامین و تکنیک های روایی ظاهر می شود. از شاهکارهای کلاسیک شاهنامه فردوسی تا آثار مدرن نویسندگان معاصر ایران، تأثیر متقابل بین شعر و نثر مشهود است و شخصیت متمایز ادبیات منشور فارسی را شکل می دهد.

تأثیر شعر فارسی بر نثر را می توان در زبان و لغت به کار گرفته شده توسط نثرنویسان مشاهده کرد. در طول تاریخ، شعر فارسی به دلیل شیوایی، تصویرسازی و غنای زبانی اش که معیارهای بالایی برای بیان ادبی تعیین کرده است، مورد تجلیل قرار گرفته است. نثرنویسان اغلب از این میراث شاعرانه استفاده می کنند و عناصر شاعرانه ای مانند استعاره ها، تشبیه ها و الگوهای ریتمیک را در نوشته خود می گنجاند تا جذابیت زیبایی شناختی و طنین عاطفی آن را افزایش دهند (صادقی، ۱۳۹۷، ص ۵۶). نویسندگان با آمیختن نثر به زبان شاعرانه، کیفیتی غنایی ایجاد می کنند که ادبیات منثور فارسی را متمایز می کند و تأثیر ماندگار شعر را منعکس می کند.

علاوه بر این، شعر فارسی در شکل دهی قراردادهای سبکی نثر فارسی نقش اساسی داشته است. نویسندگان غالباً از ویژگی های ساختاری و سبکی شعر کلاسیک فارسی مانند استفاده از طرح های قافیه پیچیده، متر و ابزارهای ادبی مانند تمثیل و نمادگرایی در ترکیب های منثور خود تقلید می کنند (باوری، ۱۳۹۸، ص ۱۰۲). این وام گیری سبکی نه تنها بافت نثر را غنی می کند، بلکه تداومی با سنت شعری برقرار می کند و اهمیت فرهنگی صنعت ادبی در ایران را تقویت می کند.

علاوه بر این، تأثیر مضمونی شعر فارسی بر نثر در نقوش و موضوعات تکرار شونده ای که در هر دو شکل ادبیات نفوذ می کند، مشهود است. مضامین عشق، پهلوانی، عرفان و فطرت که قرن ها در شعر فارسی نقش محوری داشته اند، در روایات منثور نیز طنین انداز می شود (شیرازی، ۱۳۹۰، ص ۷۸). نثرنویسان اغلب از شاعران کلاسیک فارسی مانند مولانا، حافظ و سعدی الهام می گیرند و بینش های فلسفی و آموزه های معنوی خود را در تار و پود داستان سرایی منثور می آمیزند. این تلفیق مضامین شعری نه تنها عمق مضمونی نثر را غنی می کند، بلکه حس تداوم فرهنگی با میراث ادبی ایران را تقویت می کند.

تأثیر شعر فارسی بر نثر علاوه بر زبان، سبک و مضامین، در شگردهای روایی به کار گرفته شده توسط نویسندگان نیز مشهود است. شعر فارسی با سنت داستان سرایی و